

Notranjec

GLASILO

POLITIČNEGA IN GOSPODARSKEGA DRUŠTVA ZA NOTRANJSKO V POSTOJNI.

Izhaja vsako soboto
in velja po pošti za celo
leto 4 K, za pol leta 2 K.
Posamezne številke po 10 v.
Na naročbe brez denarja
se ne oziramo. Uredništvo
in upravnništvo je v Postojni
hišna štev. 256.

Inserati
se računajo za celo stran
36 K, za $\frac{3}{5}$ strani 25 K, za
 $\frac{2}{5}$ strani 18 K, za $\frac{1}{5}$ strani
9 K, za $\frac{1}{10}$ strani 5 K. Pri
večkratni objavi primeren
popust. **Mala naznanila** po
20 vin. od petit-vrstice.

Deželno-zborske volitve na Dolenjskem.

(Izviren dopis).

Čitateljem vrlega „Notranjca“ je menda že itak nekaj znano, kako je nastopila pri zadnji deželnozborski volitvi volilnega okraja Velike Lašče-Ribnica-Kočevje samostojna kmetška stranka. Še predno je kdo domačinov po smrti dež. poslanca Pakiža utegnil misliti, koga bi se kandidiralo, že je došla iz Ljubljane vest, da hoče klerikalna stranka preskrbeti dvornemu svetniku Šukljetu pri nas mandat. En čas ni hotel nihče prav verjeti. Ravno v Ribnici je še pred nedavnim časom dr. Šusteršič strašno zabavljaj nad Šukljedom, kakšen vladni pomagač je in kakšen brezznačajen človek je! Ravno ribniški kmeti so se dobro spomnili, da je Šuklje kmetijskim interesom tega okraja vedno nasprotoval. Zato se je mislilo, da hočejo kaki hudomušneži kmete „vleči“. Kmalu pa se je izvedelo, da je res lažljiva stranka“ sklenila zapovedati kmetom, da naj volijo Šukljeta in da ga bo Šusteršič sam pripeljal v Ribnico na sv. Štefana dan na ogled. Tedaj šele smo se kmetje zgenili. Nam treba vselej prav močnih sunkov, da se vzbudimo. Ker se Šusteršič ni upal zborovati z nami skupaj na javnem shodu, je pobegnil v župnišče. Mi pa smo zborovali naprej in proglasili posestnika Drobniča za kandidata. Pri volitvi smo dobili 807 glasov. Propadli smo, a ves boj je za nas dober nauk.

Videli smo prav dobro, kako duhovščina in vsa klerikalna stranka „spoštujeta“ kmeta. Drugače nas pitajo z vodeno hvalo, ko pa so enkrat imeli kmeti samostojno mnenje in hoteli voliti kandidata, ki je podpisal, da ne bo vstopil ne v klerikalni ne v liberalni klub, pa so nas nagnali z „barabami“ in „svinjami“. Kmetje so klerikalizmu dobri le, ko naročajo, plačujejo „Domoljuba“ in so pokorni kakor prostaki svojemu korporalu.

Ker se je Šusteršič bal, da se ga ne nažene z mokro cunjo, je pripeljal s sabo gardo, ki bi se zanj

tudi pretepala. Za take žrtve, ko pride do krvavih spopadov in do zaporov, zato treba seveda naščuvati — kmeta. S posebnim vlakom so prišli 26. p. m. na shod Dobropoljci, do malega prav sami „klerikalci“. In ko so samostojni kmeti zasedli spodnji del dvorane, v kateri naj bi bil shod, je ščuval Šusteršič: Ven jih vrzite! Seveda se Dobropoljcem to ne bi posrečilo. Samostojni kmeti pa so rekli: mi nimamo nič zoper svoje brate-kmete, ne bomo se pretepavali z njimi v veselje Šusteršiču, mi smo le proti klerikalnim usiljivim voditeljem. To je važen nauk za vso bodočnost: Kmet naj se nikar ne da ščuvati in izigravati proti kmetom iz drugih krajev! —

Tretji nauk, ki nam ga je prinesla volitev, je bil glede časopisja. Da smo imeli tak vrl časopis, kot je Vaš „Notranjec“, zmaga je bila gotovo naša. Kajti cele vasi niso o naših težnjah nobene resnične besede izvedele, ščuvali so jih duhovniki in „Domoljub“. Nikoli nismo verjeli, da je mogoče na svetu tako grdo lagati, kot ta časopis. Bili smo sami na shodu dne 26-ega decembra, par dni pozneje je prišel „Domoljub“ in ga opisoval. Vse zlagano! Nekateri naši so se tedaj kar prestrašali, češ zakaj smo se spustili v boj s takimi ljudmi, saj nas zdaj po svetu imajo za same podle duše, ko so nas opisali tako lažljivo. Imeli so tisti občutek, kakor če pijanca srečaš, pa se ga raje izogneš, da te ne napade, ali hudodelca, samo da te pusti v miru. Res je, da je danes težko prestajati ščuvanje klerikalcev, a enkrat treba začeti in podreti to nasilstvo, ki dela z lažjo in psovanjem.

Kmetška stranka je še mnogo družega važnega preizkusila. Spoznali smo, da se ne sme za volitev delati le tri tedne pred volilnim dnem, da se treba organizirati, da treba opustiti vse malenkostne krajevne spore. Spoznali smo, da tudi ne zadošča stališče: smo proti „škricom“ in smo proti farovžem. Prav! Kmet mora biti samostojen. A vedeti moramo dobro, kaj vse hočemo in zahtevamo. Pri dolenjskih volitvah se je nastopalo kot gospodarska kmetška stranka. Nekaj

se je že čulo o zadružništvu, o občinskem gospodarstvu, o resnično kmetijski politiki. A vse je bilo še več ali manj nejasno. O teh vprašanjih treba razmišljati, se razgovarjati, zavzeti trdno stališče, postaviti napredne zahteve glede šolstva, glede deželnega gospodarstva itd. in pri tem seveda biti samostojen — če se bodo ti znaki častno izgubljene bitke na Dolenjskem uvaževali, potem se bodo „vremena Kranjcem zjasnila“.

Politične vesti.

Slovensko uradovanje, ki ga uvede sedaj po deželnozborskem sklepu kranjski deželni zbor z državnimi in avtonomnimi oblastmi, kjer bivajo Slovenci, bo izzvalo velik odpor in jezo v nemških in italijanskih listih. Ne malo značilno pa je, da se je tudi osrednje glasilo avstrijske socijalne demokracije na Dunaju lotilo tega samoobsebi umljivega sklepa s prezirljivim zasmehom.

Srbsko-bolgarska carinska zveza. Dunajski dnevnik „Neue Freie Presse“ je nalagal celo javnost, da so Srbi brezpogojno odstopili od carinske zveze z Bolgarsko. Srbija pa jo še zdaj vzdržuje in tudi od nje ne bo odstopila. Poganjanja zaradi trgovinske pogodbe se nadaljujejo. Če Srbija opusti nekaj točk carinske pogodbe z Bolgarsko, bo to morala Avstrija plačati z dragimi popusti na drugih poljih. Srbija in Bolgarska pripravljata tudi železniško unijo.

Avstrijski državni zbor se snide 30. januarja. Njegovo prvo delo bo, da vladi dovoli vojaške novince. Potem reši nekaj manjših zakonov, nato prične delo z volilno reformo.

Avstrijski Židje hočejo imeti v novem volilnem redu nekaj poslancev zase. Med njimi je namreč nastala

nekaka narodna stranka „sijonistov“, ki trde, da so Židi narod zase in da ne gre, da se proglašajo v Galiciji za Poljake, na Dunaju za Nemce, v Trstu za Italijane, v Zagrebu pa za najhujše Hrvate. Nasproti sijonistom pa je večina drugih Židov, ki so mnenja, da kaže sedanje stališče za židovske žepe mnogo bolje.

Na Ogrskem so razmere še vedno nejasne. Cesar bo v kratkem poklical najznamenitejše politike k sebi. Mesto Budimpešta, v katerem je prebivalstvo vplačalo ogromno prostovoljnega davka, ga noče oddati državi, češ da ta nima do njega pravice. Deponirati ga hoče ali pri sodišču ali pri predsedniku poslanske zbornice.

Predsedniška volitev na Francoskem. Dne 17. t. m. so se zbrali poslanci vseh francoskih zbornic v nekdanjem kraljevskem gradu v Versaj pri Parizu k volitvi predsednika francoske republike. V predsedništvu republike so združene skoro prav tiste moči, ki jih imajo kronani vladarji drugih držav le s tem razločkom, da se predsednik voli iz vrste najzmožnejših politikov za par let in da ima samo 1.200.000 frankov na leto plače, v takozvanih monarhističnih državah pa vladar podeduje svojo oblast in ima z vsem mnogoštevilnim sorodstvom nesorazmerno večjo plačo in rodbinskih pravic. — Izvoljen je protiklerikalni odločno republikanski kandidat Armand Falier. Izmed 850 oddanih glasov je dobil Falier 437, njegov od klerikalcev podpirani protikandidat Dumé pa 371 glasov.

Volitve na Angleškem. Anglija je država najbolj cvetoče trgovine. Njena zemlja ni rodovitna dovolj, da bi redila celo prebivalstvo. Ker pa jo obdaja morje in ima izvrstna pristanišča, si je poiskala bogastvo v trgovini. V Anglijo se uvažajo živila in surovine, izvažajo pa popolni fabrikati. Da so živila kar možno cenena, je odpravila vso carino. S tem pa je za uvoz svojih

Listek.

Odkod so naše domače živali?

Vse živali, ki jih danes imenujemo domače, so bile enkrat divje, kakor je bil tudi človek svoj čas podivjan. Šele čez tisoč in tisoč let je postal iz divjaka tako razumno bitje, kot je danes. Nekteri učenjaki so izračunali, da bi to utegnili biti pred 20.000 leti, drugi pa celo menijo, da pred 50.000 leti. „Kamena doba“ se imenuje ta čas. Stvari, ki so jih izkopali in ki menijo, da so iz teh časov, nam povejo marsikaj zanimivega. Tedaj je živel mamut, jamski medved, orjaški jelen, velikanske živali, ki so že zdavnej izumrle; živele so pa tudi našim današnjim živalim podobne. Človek je tedaj bival še v jamah in se hranil s temi živalmi. Le težko jih je lovil, ker mu je manjkalo dobrega orožja. Počasi se je preselil iz jam nad vodo na kole. Tudi na ljubljanskem barju so našli taka bivališča, ki so si jih v pradavnih časih naredili ljudje nad jezerom, ki je ležalo na mestu sedanjega močvirja.

Sčasom je postal človek iz lovca pastir. Udomačil si je nekaj živali in te je imel okoli sebe. Kako si je udomačil psa, goved, ovco in prešiča, ni znano. Bil pa je skoro gotovo pes prvi, ki je človeku pomagal loviti druge živali. Krotili so živali brezdvomno ravno tako, kot jih še danes. Mlado živalico ujamemo lažje in lažje je privadimo nase kot starejšo. Tudi nekdanji človek je bil vesel, če je ujel mladiča in razradoščen je gledal, kako se mu je živalica krotila. Krotki starci so mu že dali bolj, ali pa čisto krotke mladiče.

Vseh živali ni ukrotil. Nekatere se niso udomačiti dale, druge mu niso ničesar koristile, vsled česar jih ni hotel krotiti. Najprvo si je ukrotil goved, konja, prešiča, ovco, psa. Pozneje pa vidimo, da je udomačil tudi lisico, jazbeca, vidro in tudi volka. Te zadnje živalice mu vendar nikdar niso ostale tako zveste in naklonjene, kot prve. Kar jih prime strast, zazdijo se proti človeku tuje in požeze si zbežati. Tudi vseh ptic ni ukrotil. Mlada divja goska, ki si jo dal doma zleči, je sicer ponižna in pohlevna dokler je majhna, a ko malo odraste, že zopet zdivja.

industrijskih izdelkov dobila pri onih državah, iz katerih prejema živila, ugodnejše pogoje. Anglija je edina država, ki skero ne pozna carine. Bogastvo Angležev množe velikanske njene kolonije: cela Avstralija je v angleških rokah, iz Indije ji izhaja neizmerno bogastva, cela Južna Afrika je v njeni posesti, bogati Egipt s Sueškim prekopom je v njeni oblasti, velik del Severne Amerike (Kanada) je pod angleško zastavo. Te kolonije so bogate in nevarnost je, da se enkrat osvobodijo angleškega gospodstva. Treba jih privezati na starega gospodarja. Zato je nekdanji minister za kolonije — ki je povzročil angleško-bursko vojno — Čemberlen izprožil idejo, da se uveda carina proti uvozu iz vseh deželâ razun iz angleških kolonij. Nastala bi torej med Anglijo in njenimi kolonijami carinska unija. Odtod se njegova stranka imenuje „unijonisti“. Čemberlenu pa ni hotela slediti vsa konservativna stranka, ki je do meseca decembra p. l. vladala. Sedaj so se pričele volitve. Konservativna stranka unijonistov je stopila v boj rasprta, in liberalna stranka, ki je proti carini, je zmagala na celi črti. Najboljši voditelji unijonistov so propadli. Carin torej Anglija še ne uvede tako kmalu. Anglež se počuti še vedno v popolni svobodi najboljši. Sedaj premagane Čemberlenove ideje pa se gotovo še povrnejo.

Konferenca velevlasti v Alžedziras se je otvorila. Dosedanje seje niso prinesle še ničesar zanimivega. Jedna velevlast se dela bolj prijazno in nedolžno kot druga. Tudi Avstrija je na konferenci zastopana, nasprotuje Franciji in bo podpirala — Nemčijo, če ravno je po svetu občeznano, da bi brez Francije in Anglije Nemčija ne pomišljala dolgo in pograbila Avstrijo.

Zanimivo je, da so že popolnoma ukročene živali čez leta zopet podivjale. Stari Egipčani so nekako pred 4000 leti pred Kristom redili v hlevih antilope, kot redimo danes mi goved. 2000 let so bile živali domače, a so pozneje zopet postale divje.

Vse naše domače živali so že zelo, zelo dolgo na svetu. Okoli leta 2000 pred Kristom so prihajali razni narodi iz Azije v Evropo. Vsi so pripeljali s seboj azijske živali. Pri starih Grkih, Rimcih, Keltih, Galcih, Slovanih in Germanih najdemo živali, ki so bile orientalskega ali vzhodnega pokolenja. Pri raznih teh starih narodih pa najdemo tudi sledove, ki nam omogočujejo določiti približno starost naših domačih živali. V najstarejših egipčanskih grobovih od leta 4000 pred Kristom, našli so goved. Kineški viri pa menijo, da je bil konj ukročen okoli l. 4000, goved celo okoli l. 6000 pred Kr.

K najstarejšim živalim spada tudi pes, osel in ovca. Puran je prišel iz Amerike šele v 16. stoletju, kanarček pa v 18.

(Po Češkem.)

Dopisi.

Iz Hotederšice. Kakor sploh po Notranjskem, tako je tudi delal naš župnik Jarc v nedeljo pred Novim letom. Agitiral je prav po „katoliško“ na leci za „Lažiljuba“. Rekel je, da je lansko leto prihajalo v našo faro 50 „Domoljubov“. Ni čuda, gospod Jarc! Kajti kakor ste delali lansko leto, in priporočali svojim ubogljivim ovčicam raz leco in še celo izpred oltarja, potem se sme reči, da ste jih še malo nalovili v svoje zanjke. Rekel je, da če je kdo toliko ubožen, da nima zadosti denarja za ta „prekoristni Domoljub“, mu bodem pa jaz založil; in po letu, ko bodo velike „žernade“, mi boste pa vrnili. Vsak mlinar na svoj kamen vodo napeljuje, pravi star pregovor. Ravno tako delajo danes mladi duhovniki. Naj prinese „Lažiljub“ kar celo butaro lažij in naj še tako grdo obrekuje one, kateri mu niso po volji, duhovnik ga bode priporočal kot za velikega poviševalca svete vere, samo da „dobro ljudstvo“ polni s kronicami njih nenasitno bisago.

Le priporočajte „Domoljuba“ v cerkvi, tem bolj bodo ljudje uvidevali, da ste podobni jeruzalemskim kupčevalcem, ktere je naš Izveličar izganjal iz tempelja rekoč: „Moja hiša je hiša molitve; vi pa ste jo naredili v jamo razbojnikov.“ Toraj zapomnite si gospod Jarc besede našega Izveličarja! Naša cerkev je tudi hiša molitve, ne pa za agitacijo „slabega Domoljuba“.

Omenjenega dne pa je tudi grdo blatil naš gospodarski list „Notranjec“. Rekel je, da če ima kdo zopet naročiti „Notranjca“, naj denar rajši zapije, ali pa v potok vrže. Bravo, gospod Jarc, kje ste pa s pametjo? Pretečeni advent ste vsako nedeljo imeli pridige o pijancih, kako grdo se pregreše zoper vse zapovedi božje. Sedaj pa, ko imamo „Notranjca“ naročiti, imamo pa zopet dovoljeno pijančevati. Pač lepa ljubezen do bližnjega!

Le zabavljajte in obrekujte naš vrli list „Notranjec“, mi ga bomo toliko bolj z veseljem naročili in čitali. Naj se še tako zaganjajo v nas črni bojovníki klerikalne armade, mi ostanemo nepremakljivi.

Domače vesti.

Današnje številko smo poslali še vsem dosedanjim naročnikom. Prosimo zaostale naročnike, da obnove naročitev, ker bi jim sicer morali ustaviti nadaljno dopošiljanje lista. Prihodnjo pošljemo le naročnikom.

Umrla je pri Kazarjih poleg Postojne gostilničarka g. Katarina Albertini v starosti 78 let. Kljub njene visoke starosti je bila še izvanredno krepka in živahna. Vsled njene gostoljubnosti je bila obče znana in njena mala gostilna vedno dobro obiskana. Zadela jo je kap.

Umrli je 14. t. m. v Ljubljani zasebnik gosp. Ivan Kalister v starosti 60 let. Ranjki je bil sorodnik ranjkega notranjskega milijonarja in velikega dobrotnika Kalistra, rodod iz Slavine.

Narodna čitalnica v Postojni priredi dne 21. januarija t. l. ob 8. uri zvečer družbinski večer s plesom v gorenjih prostorih hotela „pri Kroni“. Toaleta promenadna. Vstopnina prosta. Po članih vpeljami gostje dobro došli. Pri plesu svira domača godba.

Telovadno društvo „Sokol“ v Postojni nannja, da priredi v nedeljo, dne 25. svečana t. l. v dvorani „Narodnega hotela“ svojo običajno maskarado pod naslovom „Na planinah“, na kar že sedaj opozarjamo slavno občinstvo in bratska narodna društva. Poleg tega se namerava prirediti ob ugodnem vremenu na pustni torek velik korzo, za kterega se kaže veliko zanimanje. Veselični odsek se hoče potruditi, da bode maskarada v vsakem oziru zadovoljila cenjene goste. S pripravami se je že pričelo. Želeti je le, da se tudi narodne dame postojnske zavzamejo za stvar ter nas z zanimanjem podpirajo pri tej nelahki nalogi. Na delo tedaj postojnske narodnjakinje! Na zdar!

Prostovoljno gasilno društvo v Postojni priredi dne 4. svečana veselico v prostorih hotela „Ribnik“. Začetek ob 8. uri zvečer.

Volitev v zastop zdravstvenega okrožja postojnskega bo dne 27. t. m. ob 1/2 11. uri v občinski pisarni v Postojni.

Glede nove ceste iz Postojne preko Otoka, Zagona do Bukovja napravil je okrajni cestni odbor postojnski v svoji zadnji seji važen sklep, da se ima z delom čim preje mogoče pričeti. Za začetna dela se je sklenilo, pobirati 3 % priklado na vse neposredne davke v sodnem okraju postojnskem, nadalje obrniti se do agrarne komisije, oziroma do c. kr. poljedelskega ministrstva s prošnjo za izločitev za cesto potrebnega sveta iz dotičnih skupnih v razdelbi se nahajajočih pašnikov, odnosno za napravo načrta in po izvršenih načrtih in proračunu izposlovati kolikor mogoče visoko deželno in državno podporo. Ker bo ta cesta, ako se podaljša do Vipave, odnosno do Podkrajja, tudi velike strategične važnosti, zato ni čuda, da se tudi vojaški krogi zanjo jako zanimajo.

Moderno opekarno s parno delovršbo bo pričel v prihodnji spomladi graditi na svojem posestvu pri Postojni gosp. Josip Lavrenčič. Dotični načrti so že gotovi in tudi vsi stavbni ogledi so se že vršili. Za novo opekarno namenjeno ilovico so veščaki preizkusili in dognali, da je za izdelovanje vsakovrstne opeke izvrstne kakovosti. To novo in moderno urejeno podjetje bo za Postojno in njeno okolico velike važnosti.

Slovensko trgovsko društvo „Merkur“ v Ljubljani namerava prirediti prihodnji mesec v Postojni poučni trgovski shod s predavanjem za Notranjsko. Na shodu se bodo razmotrivala važna stanovska vprašanja. Gospode trgovce iz Notranjske opozarjamo že sedaj na ta velevažen shod, ki naj ga noben zaveden trgovec ne zabi posetiti. Natančen program in druge podrobnosti se naznanijo pravočasno.

Mila zima. Iz Predjame smo prejeli šopek zvončkov, kterih je ondi ob solnčnih brežinah že vse polno, kakor

ob zgodnji spomladi. V Postojni smo imeli ta teden krasne spomladanske solnčne dneve.

V Ameriko se m sli izseliti več družin iz hrenoviške fare. „Kranj'c, tvoja zemlja je zdrava, za pridne nje lega najprava“ poje naš prvi slovenski pesnik Vodnik.

Plesni venček priredi 1. svečana 1906 g. Ivan Stergulc v svojí gostilni v Begunjah nad Cerknico. Vspored: 1. igra: „Ne kliči vraga“; 2. šaljiva loterija; 3. šaljiva pošta. Poleg tega korijandoli, konfeti, granate, bombe in ples. Svira „šramel“-godba iz Ljubljane ob 8. uri zvečer. Vstopnina 1 krono za osebo in 2 kroni za družino.

„Ilirski Sokol“ v Il. Bistrici bode imel prihodnjo nedeljo dne 28. t. m. ob 3. uri popoldne v prostorih hotela Tomšič svoj prvi letošnji občni zbor, h kteremu se vabijo vsi bratje Sokoli, da se ga sigurno polnoštevilno vdeležje. — Vspored je sledeči: Nagovor staroste, poročila tajnika, blagajnika, načelnika in volitev odbora.

Vipavska Čitalnica, koja je lansko leto obhajala 40 letnico svojega obstanka, je imela 5. t. m. svoj redni občni zbor. V odbor so bili voljeni: Dr. Kane predsednik, davčni kontrolor g. Arh podpredsednik, okr. živinozdravnik g. Ček tajnik, davčni pristav gosp. Boltavzar blagajnik, in gg. graščak K. Mayer, trgovec Može in eleve Götzl odborniki. Novi odbor je sklenil, ker ni pričakovati povoljne udeležbe pri društvenih veselica, da letos ne priredi navadne Vodnikove veselice z vojaško godbo. Določi se zabavni večer na pustni torek. Navadna pičla udeležba čitalniških veselic in priredb, kakor tudi pičlo število članov, dokazuje, kako malo se brigajo inteligentnejši krogi vipavskega trga za najstarejše narodno društvo. Čas bi bil, da se pokaže nekoliko več zanimanja. Ni baš častno za zavedno Vipavo, kjer je toliko intelligence, da Čitalnica tako životari.

Vipavsko pevsko društvo se je šele pred kratkim ustanovilo, a lepo napreduje. 17. t. m. je bil god gosp. župana Hrovatina in njegovega gosp. očeta. Na predvečer je njima priredilo pevsko društvo pod vodstvom gosp. učitelja Grum-a serenado. Zapeli so prav ubrano več lepih pesmi. Le pogumno naprej!

Tamburaško društvo „Sloga“ v Dol. Logatcu priredilo je v sredo 17. t. m. svojemu večletnemu, velezaslužnemu predsedniku, častnemu članu, g. A. Dolencu, žel. mojstru v Dol. Logatcu, časten večer v salonu hotela „Kramar“. Po končanem govoru, v kterem je gospod predsednik povdarjal obile in mnogostranske zasluge, ki si jih je pridobil gosp. Dolenc za obstoj in delovanje tamburaškega društva „Sloge“, mu je društvo izročilo častno diplomo, ktero je jako fino in okusno izdelal gosp. Adolf Ruda v Ljubljani. Pokazal je ta večer, da gosp. Dolenc ni le nad vse priljubljen pri tamburaših, ampak da uživa tudi simpatije Logačanov. Iz srca čestitamo!

Tamburaški zbor v Borovnici priredi v nedeljo 28. prosinca t. l. v prostorih g. Mavca veselico

s tamburanjem, petjem, srečolovom in plesom. Začetek točno ob 7. uri zvečer. Vtopnina 40 h za osebo in 60 h za rodbino. Preplačila se hvaležno sprejemajo.

Iz dohodkov osebne dohodarine za leto 1905 je finančno ministrstvo nakazalo drugo polovico prispevkov posameznim deželam ter dobe Kranjska 37.881 K, Štajerska 160.093 K, Koroška 39.369 K.

Kaj je novega po Slovenskem.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je imela dne 10. januarja 1906 ob 3. uri popoldne svojo 167. vodstveno sejo v družbinih prostorih v „Narodnem domu.“ Navzočni: Tomo Zupan (prvomestnik), dr. Dragotin vitez Bleiweis-Trsteniški, Aleksander Hudovernik (blagajnik), dr. Ivan Svetina, Ivan Šubic in A. Žlogar (tajnik). Svojo odsotnost so opravičili: podpredsednik Luka Svetec, odbornik dr. Pavel Turner in nadzornik Anton Svetek. Prvomestnik Tomo Zupan otvorivši sejo naznanja, da je odstopil dosedanji blagajnik - odvetnik dr. Ivan Milan Hribar. Izrekla se mu je vodstvena zahvala. Obenem predstavlja novega blagajnika, c. kr. notarja Aleksandra Hudovernika. Sklenilo se je, da se od sedaj naprej na podlagi § 18 družbinih pravil kliče na vodstvene seje tudi višji učitelj s Huma ob Ormožu Anton Porekar. Učiteljsko društvo za ormoški okraj ga je namreč kakor svojega predsednika poverilo v to, da prevzame mesto svetovalca v družbenem vodstvu. Potem ko so se rešile razne prošnje za podpore kakor tudi računi glede vzdrževanja družbine šole v Št. Rupertu ob Velikoven in se je vodstvo obvestilo o došlih vlogah, sklenilo se je še, da se v najkrajšem času nabavijo novi družbini nabiralniki. Na to je prvomestnik zaključil sejo ob 1/2 7. uri zvečer.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani opozarja na pivo, ki se vari v pivovarni g. Auerjevih dedičev v Ljubljani v korist naše družbe. To pa zato, ker razni gg. gostilničarji sklepate sedaj nove pogodbe glede zalog piva. Na to pivo bodite opozorjene vse naše podružnice, vsa društva in vsi somišljeniki. Svoji k svojim!

Prva slovenska zdravnica je gdčna. Eleonora Jenko, hčerka ljubljanskega zdravnika g. dr. Jenko. Sprejeta je kot hospitantinja na kirurški oddelek ljubljanske deželne bolnice.

„Naša zveza“ se imenuje društvo uradnikov, ki se je te dni osnovalo, in ima svoj sedež v Ljubljani. Društvo ima namen podpirati in zasledovati družabne in gmotne interese uradništva.

Ljubljanski grad, ki ga je kupila občina od države za 60.000 K, bodo popravili in preuredili, kjer bo gostilna, veliki nasadi in vrti ter zabavišča za občinstvo. Na grad bo vozila električna vspenjača in sicer zi dvorišča mestne hiše. V kakih dveh letih bo grad popolnoma preurejen. Tozadevni načrti so že izdelani in bodo v kratkem prišli pred občinski svet.

Slovenska podjetnost. Tovarno za laneno olje bode postavil Blaž Zabret v Britofu na Gorenjskem. Stroje dobi iz Amerike.

9 kg težkega divjega mačka je vjel posestnik Kup iz Zaloš pri Podnartu na malo past, ki jo je maček nesel četrte ure daleč v gozd. Kup je šel po sledu in našel mačka med skalami ter ga ubil s sekiro.

Za Drago, obmejno občino na Kočevskem, se borimo z Nemci že skoro 30 let. Pri zadnjih občinskih volitvah so napeli Nemci vse sile, da nam ugrabijo to občino. Knez Auersperg ima tamkaj graščino in velikanske gozde. Po svojih gozdarjih je vprizoril veliko nemško agitacijo, a ker so Slovenci kljub temu zmagali, vložili so Nemci pritožbo, ki jo je sicer vlada zavrnila, toda obenem Nemcem na ljubo razveljavila volitve, češ, da niso bile pravilno razpisane. Nemcem je šla vlada tudi še na roko s tem, da je dostavila sklep o razveljavljenih volitvah ravno sedaj, ko Slovencev ni doma, ki si iščejo po zimi dela po Ogrskem in Rumunskem. Tako postopa vlada v svoji pravičnosti s Slovenci.

Mrtvega so našli pri Novem mestu Andreja Urbančič-a, bivšega tajnika v Volčah na Goriškem. Urbančič je ležal že dalje časa v gozdu, kajti truplo je bilo že vse otrpnelo.

Slovenska zmaga. V Hinjah na Pohorju na Spodnje Štajerskem zmagali so pri občinskih volitvah Slovenci. Dosedaj je bil občinski zastop v nemškutarskih rokah. Že marsiktero veselo novico iz Štajerskega smo imeli zapisati to leto. Bil pa je tudi zadnji čas, da so se vzdramili štajerski obmejni Slovenci, kajti pred kratkim je izšla knjižica „Slovensko-nemška meja na Spodnje Štajerskem“, ki nam kaže, kako zelo smo nazadovali v zadnjih 50 letih. Štajerski kmet se je začel zavedati svoje narodnosti.

„Skala“ se imenuje društvo, ki so je ustanovili štajerski visokošolci in ki je imelo isti namen kakor „Prosveta“, ktere delovanje za izobrazbo in prosveto je Notranjcem dobro znano. Vlada pa, ki povsod dela za izobrazbo in kulturno povzdigo Slovencev, je seveda društvo takoj prepovedala. Tako nam meče polena pod noge, če si hočemo sami pomagati in izobraziti.

Šolske razmere na Štajerskem, posebno v mariborskem okraju so za Slovence zelo žalostne. Zadnji čas je imenoval okrajni šolski svet mariborski za krajnega šolskega svetnika in nadzornika za slovensko šolo pri Mariji v Puščavi nad Mariborom nemškega protestanta tovarnarja Kieferja, ki nima niti avstrijskega državljanstva. To je nečuvena krivica. Ljudstvo je radi tega razburjeno, a naša vlada le ne neha dajati Slovincem — brc.

Potovalni pouk za pletarstvo je ustanovilo ministrstvo pri Sv. Barbari v Halozah na Štajerskem. Izdelujejo se v prvi vrsti razni jerbasi za domačo uporabo in za razpošiljanje sadja. Za Notranjsko, posebno Vipavsko, bi bil tak pouk posebno na mestu.

Grozna nesreča se je zgodila 8. t. m. v Kamnolomu v Cerovcu pri Slatini. Brata Plemenitaš stalomila kamenje, nad njima se utrga skala in ju vrže dva metra globoko. Jednemu je zmečkalo obe noge, drugemu pa tudi roke in prebilo glavo. Čez par dnij je umrl.

Za šolstvo na Koroškem bijejo Slovenci hud boj. V velikovškem okraju je bilo namestiti učitelja za krščanski nauk. Oglasila sta se za to mesto dva Slovenca in jeden Nemec. Nemca so zavrnil in misliti je bilo, da bo imenovan Slovenec. Odklonili pa so oba Slovenca in vnovič razpisali službo. In zopet je bil jeden Nemec, ki je prosil poleg slovenskih učiteljev za dotično mesto in je tudi dobil, kakor je bilo pričakovati. Niti krščanskega nauka se naj torej otrok ne uči v materinem jeziku in od slovenskega učitelja!

Slovenske matrike na Koroškem, o katerih smo že parkrat pisali, je odpravila vlada s svojim ukazom, ki ga je izdala pred nekaj dnevi, in določila, da se imajo voditi matrike po Koroškem tudi po slovenskih krajih le nemško. Vlada nam krati pravice, ki nam gredo po postavi, in zato bomo nadaljevali boj proti nji vedno in povsod, dokler ne pridemo do svojih pravic.

Nadškofom goriškim bo vendarle imenovan Slovenec dr. Sedej, kakor zatrjujejo različni listi; stvar da je že čisto gotova, le razglasiti se ima vsak hip.

Promet v Trstu. Lani je bil v tržaškem pristanišču največji promet, odkar stoji Trst. Vse ladje, ki so došle v pristanišče, so nosile 3.000.226 ton, 52.000 ton več nego prejšnje leto. Železniški promet je narastel na 9.780.000 kvintalov. Prometne prostore bodo morali razširiti.

Slovenske prizive mora sprejemati tržaški mestni svet. Tako je odločilo upravno sodišče. Italijani so se se na vso moč temu upirali.

Direktna zveza med Trstom in Berolinom, glavnim mestom Nemčije, se uvede najbrže še tekom tega leta. Vozil bo brzovlak iz Trsta v Berolin in narobe 24 ur. Iz Hamburga, iz največjega nemškega trgovskega mesta pa 30 ur.

Ozkotirno železnico Trst-Opčine do kolodvora v Opčinah so pričeli te dni graditi.

Nemštvo v Istri. Šolsko vodstvo v Milju je nahujskalo nekatere nerazsodnejše, da so vložili prošnjo za nemški pouk v ljudskih šolah. Občinski svet je prošnjo zavrnil, češ da se mora dati otrokom v ljudski šoli predvsem prilika, da se temeljito nauče svojega materinega jezika, tuje jezike da se lahko uče pozneje, ako jih bo veselilo. — Ko bi bili pač po vsem Slovenskem tako pametni možje v občinskih zastopih.

Strela v januarju. V noči 13. t. m. je v Kubedu pri Kopru udarila strela v cerkveni stolp, od tam pa skočila v hišo posestnika Vidalija ter ubila posestnika. Zgorela je tudi vsa živina.

Prosveta.

Meščanska šola v Postojni. Otvoritev prvega razreda s početkom šolskega leta 1906/07 je sedaj zagotovljena. Ker še ni rešeno vprašanje glede stalnih učnih prostorov za to šolo, prepustil je krajni šolski svet postojnski meščanski šoli v ljudskošolskem poslopju začasno 2 sobi tako, da je, ako bo treba, tudi že za drugi razred skrbjeno. Pri dotičnem lokalnem ogledu, ki ga je razpisal c. kr. okrajni šolski svet, so se prostori soglasno odobrili. Kakor se sliši, bodo učna mesta učiteljstva v kratkem razpisana.

O „**Kraškem svetu in kraških vodah**“ predava deželni nadinženir g. Ivan Sbrizaj dne 21. t. m. popoldne ob 5. uri v Cerknici. Predavanje mora zanimati vsacega Notranjca.

Vseučiliščno vprašanje. Volilna reforma je za nekaj časa zatemnila narodne postulate. Tudi slovensko vseučiliščno zahtevo. Samo Italijani so si znali pridobiti važnih zagotovil ministrskega predsednika. Z odstopom Hartlovim so padle v vodo obljube, ki jih je dal Slovencem glede slovenske pravne fakultete, ž njim je padel tudi projekt Rovereto. Gauč ne odklanja več načelno Italijanom Trsta, kakor sta to delala Körber in Hartel. Italijansko geslo „Trst ali ničesar“ je s tem zadobilo realnost. Gotovo je, da bo jedna prvih neodložljivih točk dnevnega reda državnega zbora, izvoljenega po novem volilnem redu, vprašanje italijanske pravne fakultete v Trtu. In v novem parlamentu so šanse Italijanov lepše, pa tudi slovenski zahtevi bi se ne mogla nova zbornica upirati tako kakor sedanja. Zato je stvar slovenske delegacije, da si zagotovi, da bo slovensko vseučiliščno vprašanje z isto intenziteto najmanj istočasno z drugimi vseučiliškimi zahtevami stopilo v novo zbornico. Kakor so si to znali izsiliti Italijani, izsilimo si tudi mi!

Vseslovenska knjižnica v Ljubljani. Ljubljana je kulturno in duševno središče Slovencev. Zato bi bila vseslovenska knjižnica, ki se ima osnovati na ljubljanskem magistratu, velikega pomena za nas same, kakor tudi za tujce, ki pridejo v Ljubljano, da se pouče o naših razmerah. Župan ljubljanski je poslal na vse slovenske liste oklic, da prispevajo k tej knjižnici in vsakokrat darujejo po en izvod.

Drugi najstarejši slovenski list nehal izhajati. Danica“, ki je bil poleg „Novic“ najstarejši slovenski list, je nehal izhajati koncem pretečenega leta. Zadnji njegov urednik je bil prvomestnik družbe sv. Cirila in Metoda, monsignor Tomo Zupan. List je menda prenehal, ker je bil premalo klerikalen, dasi ni pisal drugzega kot stvari katoliške vsebine. Kakor znano, je monsignor Zupan vzgleden duhovnik, ki se ne briga za politiko, mož, ki je v „Zgodnji Danici“ propovedoval edinole krščansko ljubezen. To škofu in njegovi bojeviti duhovščini ni bilo po volji in zato so veseli, da je „Danica“ prenehala.

Mohorjeva družba — Slovencem. „Omladina“ piše: „Dostikrat se je že pisalo in kritikovalo družbo sv. Mohorja. Faktično ne odgovarja potrebam in razmeram v tej meri, kot bi lahko pričakovali od nje. Vendar slovenska javnost morda niti ne ve, da družba ni literaren zavod, temveč — bratovščina, kot n. pr. na Kranjskem Marijina, in da je zato primorana, izdajati molitvenike in enake knjige. Vendar mislim, da bi se dalo reformirati tam, kjer je mogoče; naj družba nastavi mesto nemških uslužbencev Slovence, naj ne daje vezati svojih knjig nemškim tvrdkam v Celovcu, ki pomagajo potem germanizirati slovenski Korotan in so tako preobložene s slovenskimi naročbami, da jih pošiljajo celo na Dunaj, temuč naj izroči delo, ki ga ne ne more zmagati, slovenskim tvrdkam v Ljubljani in zvršila bo prvo dolžnost: dala s slovenskim denarjem zaslužka domačinom! Družba naj le izdaja majhne molitvenike, če je primorana! Poleg tega pa naj izdaja knjige, ki bodo širile narodno zavest in vplivale radi splošne razširjenosti na ljudstvo tako, da se bo le-to po njihovem vplivu jelo zanimati za druge knjige, za predavanja, za potujoče in stalne knjižnice in se tem potom intelektualno povzdignilo in osamosvojilo. S tem bo zvršila drugo svojo dolžnost in zadovoljni bomo ž njo.“

Dvestoletnica Benjamina Franklina. Dne 17. januarja je preteklo 200 let, kar se je porodil Benjamin Franklin, sloveči severoamerikanski državnik in pisatelj. Omenjamo njegov jubilej, ker je bil on eden prvih mož, ki so delovali za ljudsko izobrazbo. Franklin je ustanovil prvo ljudsko knjižnico. A ne le, da je skušal povzdigniti izobrazbo, osobito mladine, s knjigami in s časopisjem, ampak tudi sicer je bil delaven na vseh poljih javnega življenja. Ustanovil je med drugim bolnico v Filadelfiji in prvo požarno brambo, kar je bilo seveda za tiste čase toliko, kot bi iznašel smodnik. Šolarji poznajo Benjamina Franklina kot moža, ki je iznašel strelovod, ženske pa ga bi lahko poznale kot izumitelja štedilnih ognjišč. V poznejših letih svojega življenja se je odlikoval kot politik.

Šola za kravarje. Največja zapreka za napredek govedoreje in mlekarstva so nevešči ljudje, katerim je največkrat v oskrbo prepuščena živina. Hrvatska vlada upelje v Božjakovini dva ali trimesečen tečaj za praktično izvežbanje kravarjev. Menimo, da bodo oni, ki zvrše ta tečaj, najboljši hlapci za večje posesti, a tudi dobri gospodarji, ki bodo znali živino tako ogrebavati, kot je zahteva potreba časa.

Ali izhajajo tudi na ladijah časopisi? Znano je, da je Marconi izumil brezžični brzojav. Dosedaj so to velepomembno iznajdbo upeljali že na petih velikih parnikih, ki vozijo med Hamburgom in Ameriko. Spomladi tekočega leta jo upeljejo na šesti ladji. Na parnikih je brzojav deljen v dva dela. Eden je odločen za potnike, ki lahko sredi morja brzojavijo kamorkoli hočejo, a tudi lahko brzojavke dobivajo. Za Marconijevo brzojavko, ki šteje 12 besedi plačajo 6 mark, vsaka na-

daljna beseda stane 50 pfenigov. Drugi oddelek brzojava je namenjen uredništvu časopisov. Na parniku „Amerika“ izhajata vsak dan dva jako obširna časopisa „Atlantska dnevnik“ imenovana. Eden je pisan v nemškem, drugi v angleškem jeziku. Razume se, da imata novice s celega sveta, ravnotako, ali pa še bolj točne, kot kak list, ki izhaja na suhem.

Razstava časopisja. V Berolinu je razstava časopisja. V velikanski dvorani ni razpostavljenih nič manj kot 6000 časopisov iz najrazličnejših delov sveta, listov vseh strank, vseh veroizpovedanj in jezikov. Razstavo so priredili tiskarnarji iz Lipskega, torej iz mesta, v katerem je tiskarstvo najbolj razširjeno. Posebno zanimivi so stari časopisi. Najstarejši je oni iz leta 1720, ki se je tiskal na Dunaju. Listi iz Nemčije so urejeni po strankah, oni izven nje pa po deželah. Razstavljenih je tudi 30 do 40 polskih, mazurskih in vendskih časopisov, ki izhajajo v Nemčiji. Slovenskega časopisa bržčas ni v razstavi nobenega.

Narodno gospodarstvo.

Naš gospodarski članek. Umen notranjski gospodar nam je blagovolil poslati članek, ki je nastal, kakor vidno, iz dejanskih razmer. Omenjeni rodoljub se je udeležil lani izleta kmetovalcev v Švico in tamkaj se je šele docela prepričal o pravilnosti in nepravilnosti našega gospodarstva. Naj bi se začeli naši gospodarji vseskozi ravnati po dobrih vzgledih drugih narodov!

Novo podružnico c. kr. kmetijske družbe ustanavljajo v Orehku. K ustanovitvi, ktera bo dne 28. prosenca t. l. ob 3. uri popoldne v šolskih prostorih, prideta gg. Gustav Pirc, ravnatelj c. kr. kmet. družbe in J. Legvart, mlekarški nadzornik za Kranjsko, ter bosta predavala o kmetijstvu, mlekarstvu in živinoreji. Z ozirom na važnost tega zborovanja je želeti obile udeležbe.

Nakup eraričnih žrebcev. Letos na zimo bo potrebovala naša država 60—70 žrebcev norskega plemenca. Ministrstvo jih misli največ nakupiti od privatnih posestnikov. Tudi sta za letos odločeni dve premiji po 1000 K, ki jih bodo dobili posestniki najlepših norskih žrebcev.

Državnih žrebcev je v Avstriji 2333. Troški zanje znašajo 2.427.958 K.

Kaj uvaža Avstrija v Srbijo? Več kot polovica vseh stvari, ki jih dobi Srbija iz tujine, pride iz Avstrije. Papirja smo uvozili leta 1904 skoraj za 1 milijon frankov, kar znaša 94 % vsega uvoza v Srbijo. Volne smo dali za 24 milijonov frankov ali polovico vse volne, ki je Srbija iz tujine dobiva. Volnene odeje in preproge uvaža v Srbijo skoraj edinole Avstrija. Tudi z mizarskimi izdelki in pohištvo zalaga Srbijo edinole Avstrija. Piva se pošlje od nas v Srbijo za 119.000 frankov. Zelo veliko stekla in steklenih stvari uvozimo za 800.000 frankov.

Usnja in kož pošiljamo v Srbijo za 5-9 milijonov frankov. Dalje preskrbuje Avstrija skoraj popolnoma srbsko potrebo po kemičnih izdelkih. Tudi za stroje in instrumente je Srbija hvaležno izvozno polje. Končno naj še omenimo, da je Avstrija edina država, ki pošilja v Srbijo perilo, dežnike in solčnike.

Angleški denar na Ruskem. Angleži so najbolj zvesto zasledovali rusko-japonsko vojno. Cel čas pa so mislili edinole na to, kako bi Rusijo izrabili za svoj žep. Jedva se sliši, da se razmere na Ruskemboljšajo, že vidi Anglež, da veje iz Rusije varen vetrič in on ponuja Rusiji denar. Ruski list „Novoje Vremja“ piše iz Moskve, da so prišli tja angleški kapitalisti, ki so ustanovili v Londonu družbo z osnovnim kapitalom 600,000.000 rubljev, ali 1500 milijonov kron. Njihov namen je, na Ruskem zidati železnice, izkoriščati rudokope, ustanavljati posojilnice itd. Denar so založili največ angleški plemenitaši, ki so prepričani, da se bo začela Rusija kar najlepše razvijati. Tudi ruska država vzame v Londonu posojila in sicer 250 milijonov rubljev.

Zasluzena kazen. Znano je, da velikokrat ne pomolzejo kravski prekupci živali tudi po več dni ne, samo da bi jo na sejmu prodali za boljšo kravo. Na Češkem je nedavno tega županstvo obsodilo vse take prekupce na 4 K kazni, češ da se provzroča kravam, če se jih ne molze, velike bolečine. Nekdo, se je pritožil proti temu. Glavarstvo pa ni kazni le zmanjšalo, marveč jo je zvišalo na 10 kron.

Arabska dresura konj. Arabci so vzgojili prvi med vsemi narodi znamenito konjsko pleme, čilega arabskega konja. Šele od njega smo dobili po križarjih slovečega konja. — Ubogati in prav hoditi ga začne učiti Arabec že z 18 meseci; a nanj se vsede šele v 30 mesecu. Triletnega konja porablja že za navadno delo. Arabec pravi, da nima konj nikdar one gibčnosti moči in zmožnosti, kot se je zahteva od čistokrvnega plemenjaka, ako se ga ni zgodaj dresiralo. Z dobrim konjem prejezdi Arabec po 6 dni pot, za katero bi vsak dan peš potreboval 25—30 ur. Po dvodnevem odmoru gre lahko konj zopet tako dolgo. Arabski konj je že napravil od večera enega dne do družega pot 60—90 ur pešhoda. Konj nese v sedlu 150—160 kg četudi žival ni prav velika.

Predno krmimo konja z ovsom dajmo mu malo sena ali rezanice. Ko smo ga nato napojili, mu damo ovs. Ako tega ne storimo tako, konj oves le malo v želodcu prebavi, ker ga voda takoj splahne.

Kaj je storiti, ako so zgubili pujski mater, ali če jih je preveč? Velikokrat se pripeti, da pogine svinja in mladiči ostanejo, še večkrat pa vrže svinja več pujskov, kot bi jih mogla z uspehom dojeti. V obeh slučajih je treba pomoči s kravjim mlekom. A ne daj nikdar samega, pač pa mu pridaj nekoliko žganega sladkorja, in nekoliko kapljic lanenega olja in prav malo soli. Tako mleko se jim daje najpreje vsake dve uri s kavino žličko, pozneje pa morejo že sami piti. Mleko mora biti seveda sveže.

Dobro sredstvo za zamazanje dreves. Pamenten gospodar očisti, osobito sedaj v zimskem času, svoja drevesa. Suhe ali polomljene veje lepo odreže in tudi votline, ki so na drevesu, skrbno zadela. Zelo dobro sredstvo je zmes, ki jo lahko napravi vsakdo. Vzemi na 4 dele cementa 1 del ilovice in 1 del kravjeka. Primešaj še nekoliko saj, da zadobi zmes nekoliko bolj temno barvo. Ta zmes se menda tudi kaj dobro obnese, če zamažemo ž njo večje rane na drevesu.

Jajčne lupine ne mečimo v smeti. Jajčne lupine imajo v sebi mnogo vapnene in fosforove soli, ki delajo pri rasti kaj posebno debele kosti. Pri nas jih navadno vržemo v smeti, k večjem jih damo kokošim. Jajčne lupine pa so ravno tako dobre za druge domače živali, osobito mlajše. Mesto da vržeš lupine proč, stolči jih v prah in pomešaj jih med drugo krmo.

Velblodi v gospodarstvu. Nedavno so iz Sibiriije upeljali v evropsko Rusijo velbloda z namenom, da jih tamkaj porabijo za razna gospodarska dela. Poroča se, da so sedaj začeli ž njimi pokušati tudi na Nemškem.

Zakaj sovražijo goved in prašiči pse? Znano je, da imajo goved in prašiči veliko veselje nabosti in raztrgati psa. To sovraštvo je menda še iz onih časov, ko so živele naše živali še divje in so jih psi hudo napadali in lovili. Danes delajo tako volkovi. V Rusiji napravijo vsako leto 24 milijonov kron škode s tem, da raztrgajo najmanj 8000 domačih živali.

Najboljši čas za rezanje cepičev je sedaj meseca januarja in februarja, dokler drevo še ne poganja. Take cepiče zakopati je v hramu v pesek ali pa na vrtu v zemljo. Čimdalje jih hočemo hraniti, bolj globoko jih moramo zagrebsti. Ko režemo cepiče, pazimo, da so zdravi in krepki. Najboljši so, ako jih vzamemo iz drevesnega vrha. Tako imenovane „vodene“ poganjke naj se ne jemlje za cepljenje.

O gnojnici.

Kako velikega pomena je gnojnica v kmetijstvu, ve pač vsak Notranjec, a kljub temu moramo reči, da se jo pri nas skrajno zanemarja in da se jo pusti teči po cestah in potih. Znan mi je slučaj v domači vasi, da silijo sicer dobrega in skrbnega gospodarja oblastva že leta in leta v to, da odvede gnojnico s ceste. Tudi kaznovan je bil zaradi tega, ali zastonj — gnojnica še vedno teče po cesti! Ravno isti gospodar ima pa pod vasjo travnik, na kterega se slučajno steka gnojnica in blato, vsled česar ima tri košnje lepe visoke in goste trave. Tu imamo toraj lepo zrcalo naših razmer, ob enem pa tudi žalostno resnico, da se naš kmet nikakor ne odloči rad k zboljšanju svoje zemlje in to še celo, ako ima jasne dokaze, koliko mu to hasne in koristi!

Vse drugače vé ceniti gnojnico švicarski kmet, kteri jo izkoristi v največji meri in kterega živinoreja sloni, rekel bi — skoraj edino na gnojnici! On se ne boji nikakih stroškov, da vjame vsako kapljo

gnojnice, ali on tudi vé in spoznava, da se mu ti stroški obilokrat izplačajo. On spodboka svoje hleve ter naredi cele shrambe, kjer se zbira vsa gnojnica; ne gre je v zgubo niti kaplje ne! Kakor rečeno, so gnojnične jame ali pod hlevi in so obokane in s cementom ometane, ali pa so pod gomilo ali gnojiščem. V tem slučaju so jame cementirane ter pokrite s tramovi, kateri so ob enem tla gomili; na tramove, ki čisto skupaj ležijo in ki trajajo izvenredno dolgo, se naklada gnoj; gnojnica steka se skozi nje v gnojnično jamo. (Ta zadnji način se mi zdi zelo primeren za naše kraje, ker ne stane dosti in tudi ne vzame dosti prostora.) Hlevi so vedno betonirani in po kanalih se steka vsa scalnica iz njih v gnojnično jamo. Gomile oziroma gnojnične jame so navadno v rebri, ter vodi iz jame cev, da se lahko zapelje voz s sodom kar konec cevi, ter se jo napolni. Gnojnico razpelje Švicar še le kadar je „zrela“, kar pozna na ta način, da prižge nad gnojnico žveplenko. Če je gnojnica zrela, švigne po njenem površju plavkast plamen, kakor pri špiritu. Ker bi bila taka gnojnica premočna, doda ji $\frac{2}{3}$ vode, vsled česar jo potem razpelje in razlije bodisi v deževnem ali suhem vremenu.

V Švici velja: kjer gnojnica, tam mleko. O vspehih, ki jih imajo z gnojenjem z gnojnico, smo se prepričali na lastne oči. Gospodarstva so večinoma tako urejena, da imajo čez poletje molzno živino v hlevih in da jo krmijo izključno zeleno; suhega pokosi le, kolikor rabi čez zimo. Gnojnico porabi vso za gnojenje košenine. Ker kosé za zeleno krmljenje, kosé tudi do petkrat na leto in vselej po košnji razlijejo gnojnico. Pri nas je predsodek, da živina take trave oziroma sena noče žreti; ne vem pa, ali ima naše govedo fineje želodce, ko ono v Švici, kjer se nobena žival ne premišlja ugrizniti v tako sočno travo ali kaj; mogoče, da bi je nekaj časa ne hotela žreti, toda navadi jo, pa bode šlo! Videli smo krave, ki so dale pri zelenem krmljenju 20, 25—27 litrov mleka dnevno in po teži pač niso redke, ki tehtajo čez 800 kg. — Vsled obilega gnojenja postane brazda po travnikih zelo gosta, ki da dosti sočne in bujne trave. Trava začne tudi, ker ima obilo moči in redilnih snovij na razpolago, zgodaj poganjati, vsled česar se lahko zgodaj kosi (že v konci aprila, za seno sredi maja). Vsekakor pa ima to jednostransko gnojenje tudi svojo napako in sicer to, da se pokažejo med travo posebne vrste plevela. Da se to prepreči, primeša se gnojnici včasih superfosfat.

Pri nas čutimo, da so se začeli ljudje bolj brigati za živino in to vsled mlekaren in zvišanih cen, ki jih je zadobila živina. Prav bi bilo torej tudi, da se začne vporabljati gnojnica, kakor zasluži. A. D.

Po svetu.

Narodna statistika Avstro-Ogrske. Avstro-Ogrska ima 45,420.000 prebivalcev. Izmed teh je Nemcev 11,370.000, Madžarov (z Židi vred) 8,610.000, Čehov in Slovakov 7,320.000, Hrvatov 5,250.000, Poljakov

4,320.000, Malorusov 3,930.000, Romunov 3,020.000, Slovencev 1,275.009, Italijanov 800.000. Samih Slovanov je potemtakem 23 milijonov, tedaj polovica vsega prebivalstva, in vendar jim hoče gospodariti 11 milijonov Nemcev.

Za Amerikance. Vrl slovenski kmet piše „Domovini“: „Koliko ljudi je, ki ne vejo za svoje sorodnike, ki so šli v daljni svet! Kaj je temu največ krivo, naj tukaj na kratko povem: Množina ljudi, ki potujejo v daljni svet je kmetskega ali pa rokodelskega stanu; večina teh je ljudsko šolo slabo obiskovalo. Človek vidi včasih iz take roke pismo, da se ustraši ob pomanjkljivosti praktičnega znanja in sposobnosti. Kadar na primer tak popotnik pride čez morje na trša tla v Ameriko, piše domov; a ime kraja, kjer se je nastanil ne napiše navadno tako, kot ga sliši izgovarjati: Njegov sorodnik v Avstriji „naslika“ ta naslov natanko, kakor ga je že iz Amerike prejel in se navadno le s krstnim imenom podpiše. — Ako pismo slučajno ne najde svojega „moža“, tedaj ga ni možno poslati nazaj in pismo pride v peč. Prav natančen naslov, na pravi strani, na hrbtu pa čisto jasen podpis dotičnega, ki je pismo pisal, pa bo prihranjeno mnogo stokanja in tožb po „izgubljenih“. To se ne da zadosti ponavljati.

Koliko denarja potrebuje papež? Listi poročajo, da ima papež od svojih posestev na leto 875.000 frankov dohodkov, vrednosti mu donajajo okoli 6 milijonov, daril pa dobi za 2 $\frac{1}{2}$ milijona frankov. V celoti prejme na leto 21 milijonov 875 tisoč frankov. Med temi je všteti takozvani „Petrov novčič“, ki nese 12 milijonov frankov na leto. Od svojih dohodkov izda papež le 5 milijonov 647 tisoč frankov. 2 $\frac{1}{2}$ milijona plača kardinalom in drugim predstojnikom, 397 tisoč ga stane osebje in 1,250.000 izda papež vsako leto za knjižnico, muzej itd. Poleg tega ga stane vzdrževanje petrske bazilike 750.000 frankov in 750.000 da za druge namene. Njegov čisti dobiček znaša torej na leto 16 milijonov frankov. Velik in potreben revež ta papež — kaj?

Veliki sovražniki kadenja. Eden največjih sovražnikov kadenja je bil angleški kralj Jakob I. V njegovo palačo ni smel nikdo prinesiti seboj tobaka in da bi se upal kdo zažgati smotko, bi ga zadela najhujša kazen. Angleški kralj pa ni samo doma strastno zatiral tobak — namreč je tudi dosegel, da se je v celi državi nanj upeljal velikanski davek. Ker pa vse to še ni pomagalo, začel je pisati proti tobaku — debele knjige. Tudi na ta način ni veliko dosegel. L. 1634 je prepovedala kajenje tudi ruska država. Kdor bi se upal kaditi, izgubiti bi moral za kazen — nos. Papeži so tedaj vse one, ki so kadili, prokleli, katere kazni so se seveda v tistih časih zelo bali.

Stavo dobil. Nedavno je v Južni Afriki stavil mlad krojač za veliko svoto, da izpije v 10 minutah 52 surovih jajec. Stavo je dobil, ker je popil toliko jajec že v 8 minutah. Hotel pa je še staviti, da izpije v nadaljnjih 15 minutah zopet 60 jajec.

Ozemlje Jugoslovanov, t. j. Slovencev, Hrvatov, Srbov in Bolgarov meri 420.000 km^2 . To površje je večje nego Japonska, ki ima 317.400 km^2 , a nekaj manjše od Francije.

Zoper morsko bolezen. Malokdo, ki se spusti za dalj časa na morje, uide morski bolezni. Listi poročajo, da so sedaj iznašli sredstvo, ki nas bi moglo varovati pred njo. Zato naj bi služil električen stol, na katerega naj bi potnik sedel ali se vlegel. Četudi se zatrjuje, da se je s tem doseglo že lepe vspehe, vendar se iznajdba še ni docela potrdila kot izborna stvar.

Kako hitro raste krokodil? Krokodil zelo počasi raste. Tri enoletne krokodilčke prav lahko držiš med prsti. Meter dolgi krokodili so stari 10 let. 4—6 metrov dolgi pa štejejo že 80—100 let.

Pes z umetnimi zobmi. Na zadnji pasji razstavi v Londonu so se ljudje najbolj čudili psu zobozdravnika dr. Herolda iz Berolina, ki je imel umetno zobovje. Pes, ki je v starosti izgubil skoro vse zobe, je imel 22 narejenih in se je ž njimi očividno dobro počutil. Nič manj zanimiva nista bila dva druga psa, od katerih je imel eden očala, drugi pa leseno nogo, na katero je ravno tako stopal, kot bi imel svojo.

Najmanjši slon. Kakor med ljudmi dobimo tudi v različnih vrstah živali pritlikavce. Posebno pri psehi vidimo velikanske razlike. Včasih je cel psiček tako velik, kot glava velikega psa. Čudno pa je videti majhnega slona. V Londonu imajo slonička, ki je velik le 84 cm , dočim meri orjaški slon čez 3 m . Ime mu je „Jumbo.“ Žival je tako pridna, da jo jemljejo seboj v vozove, gostilne in tudi v slaščičarne.

Ali imajo gliste in ščurki prave oči? Gliste kakor ščurki so živalice, ki se boje luči in ki se upajo na plano le v temi. Raziskavanja teh njihovih lastnosti so dognali, da nimajo niti gliste niti ščurki pravih oči, marveč samo priprave, ki sprejemajo svetlobo. Gliste so poskušali na ta način, da so jih dali v stekleno cev in žival se je skrčila proti temi. Ravno tako se je v temo potegnila, če so poskus napravili na drugem koncu.

V sredi je ostala žival mirna. Žival ima na koncih kožo, ki je občutljiva za svetlobo. — Ščurek je ravno taka žival. Človek bi mislil, da občuti svetlobo z očmi, ki jih ima. Ne! Izrezali so ščurkom oči — kar te živali prav lahko pretrpe — in vendarle so le v temi prihajali iz koticov, v svetlobi pa so zbežale. Učenjaki so našli v njihovi koži slične priprave kot pri glistih. Gliste in ščurki sicer nimajo takih oči, kot ljudje, ali večje živali, imajo pa na telesu dele, ki so občutljive za svetlobo. Ker je pri človeku edinole oko oni organ, ki je občutljiv napram svetlobi, zato bi se lahko reklo, da imajo gliste in ščurki oči, četudi prav slabe.

Za kratek čas.

Iz šole. Učitelj: Jakec, tvojega brata ni bilo včeraj v šolo. Kaj mu je? — Jakec: Nekaj. — Učitelj: No, kaj mu manjka? — Jakec: Hlače, gospod učitelj.

Opravičba. Oče: Janezek, si se že zopet trgal? Kakšen pa si? — Janezek: Oče, saj Vi še ne veste, kakšen pa je oni.

Dober sin. Dijak (vrnivši se od skušnje): „Oče, obljubili ste mi 50 K, ako napravim skušnjo.“ Oče: „Res je, in kaj hočeš s tem reči?“ — Dijak: „Bodite zadovoljni, 50 K sem Vam prihranil.“

Spoznanje samega sebe. Za napredek in prosveto vneti učitelj hoče ustanoviti v svojem šolskem okolišu izobraževalno društvo in skliče v to svrhu neko nedeljo popoldne shod mladeničev. Ko je v lepih besedah pojasnil potrebo in pomen takih društev se oglasi že bolj starikavi Zalokarjev Jože: „Z izobraževalnimi društvi se nič ne doseže, kdor je že v svoji mladosti bedak, tudi v starosti ne bo postal pameten. To vem iz lastne skušnje.“

Listnica uredništva.

Gosp. nadučitelj Žebre v Starem trgu. Potrjujemo Vam, da niste Vi pisali dotičnega dopisa iz Starega trga v zadnjem »Notranjcu« in da do sedaj še nismo od Vas prejeli nobenega dopisa. Z obžalovanjem moramo celo priznati, da niste naš naročnik.

Potrta globoke žalosti naznanja *Janja Štolfa* v svojem in v imenu svojega očeta ter ostalih sorodnikov pretužno vest, da je Vsegamogočnemu dopadlo k sebi poklicati našo iskreno ljubljeno mater, soprogo, sestro, taščo in staro mater, gospo

Katarino Albertini

posestnico

prevideno s sv. zakramenti za umirajoče, v 78. letu nje starosti, po kratki in mučni bolezni v boljše življenje.

Pogreb predrage ranjke bode v soboto 13. t. m. ob 4. uri popoldne na pokopališče v Postojno.

Kazarje pri Postojni, dne 12. januarja 1906.

Zahvala.

Ganjeni na toliko došlih nam ganljivih izrazih sočutja ob nenadomestljivej izgubi predrage naše matere, ozir. soproge, sestre, tašče in stare matere, gospe

Katarine Albertini

posestnice,

zahvaljujemo se tem potom najsrčneje. V prvi vrsti prečistim g. duhovnikom, g. c. kr. okr. zdravniku dr. Erženu, cenjenim gospem in gospodom iz Postojne in vsim onim, ki so od blizu in daleč v tako mnogobrojnem številu prihiteli blago pokojnico spremiti k večnem počitku. Z eno besedo, vsim, ki so nam v teh težkih urah skušali lajšati našo bol bodisi že na katerikoli način, še enkrat pristrčna zahvala.

Sežana, 15. januarja 1906.

Žalujoči ostali.

Zahtevajte cenike zastonj
in poštne prosto.

Franc Čuden

najstarejša eksportna tvrdka
na debelo in drobno.

U r a r

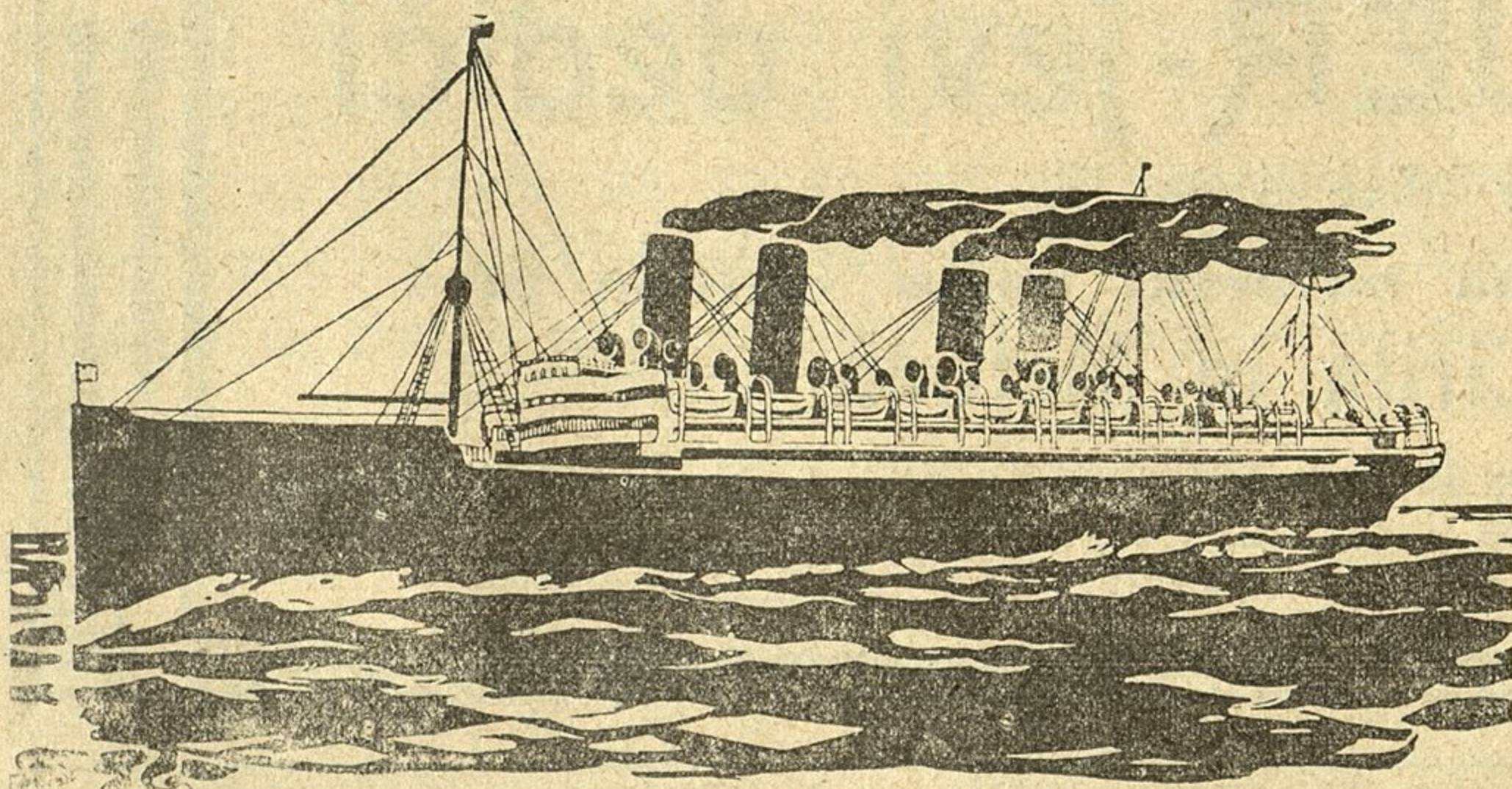
in **trgovec zlatnine** in **sreberne**,
delničar prvih združenih tovarn ur »Union« v
Bielu, Genovi in Glashütte.

POZOR!

BERITE!

Najcenejša in najhitrejša vožnja v Ameriko je
s parniki „Severonemškega Lloyd“

iz BREMNA v NEW-YORK

s cesarskimi brzoparniki „Kaiser Wilhelm II.“,
„Kronprinz Wilhelm“, „Kaiser Wilhelm der Grosse“.

Prekomorska vožnja traja samo 5 do 6 dni.

Natančen, zanesljiv poduk in veljavne vozne listke za parnike
gori navednega parobrodnega društva kakor tudi listke za vse
proge ameriških železnic dobite v Ljubljani edino le pri

EDVARDU TAVČARJU

KOLODVORSKE ULICE ŠT. 35.

nasproti občeznani gostilni „pri Starem Tišlerju“.

Odhod iz Ljubljane je vsak torek, četrtek in soboto.
— Vsa pojasnila, ki se tikajo potovanja, točno in
brezplačno. — Postrežba poštena, reelna in solidna.

Potnikom, namenjenim v zapadne države kakor: Kolorado,
Mexiko, Kalifornijo, Arizona, Utah, Wioming, Nevada, Oregon
in Washington nudi naše društvo posebno ugodno in izredno ceno
čez **Galveston**. Odhod na tej progi iz Bremena enkrat mesečno.
Tu se dobivajo pa tudi listki preko **Baltimora** in na vse ostale
dele sveta, kakor: Brazilijo, Kubo, Buenos-Aires, Kolombo,
Singapore, v **Avstralijo** i. t. d.

Svetovnoznana

postojnska jama

je odprta vsak dan ob pol 11. uri dopoldne
in je izključno električno razsvetljena.

Od 1. marca do 31. oktobra je odprta tudi ob
pol 4. uri proti vstopnini K 5.— za osebo.

Ob nedeljah in praznikih pa le K 3.— za osebo.

Največji lopov

ne more trditi, da je vino, bodisi dalmatinsko, istrijansko, vipavsko
ali dolensko, katero se toči na drobno in debelo v gostilni »Bog
in Narod« v Matenjivasi, nenaravno.

In v resnici:

v **celej Notranjski**

jih

je

le malo, kateri se niso v resničnosti tega prepričali ter lepega
»mačka« čistokrvne pasme vjeli. Razpošilja se tudi po železnici,
a v okolico dostavlja se brezplačno na dom.

Za obilni obisk ter mnogostranska naročila priporoča se

Milan Žnideršič

trgovina z raznim blagom, gostilna ter zaloga piva delniške družbe
združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v **Matenjivasi**.

MAKS ŠEBER

== v Postojni. ==

Akcidenčna tiskarna.

== Knjigoveznica. ==

Fotografični atelije.

Zaloga vsakovrstnih tiskovin

za županstva, krajne šolske svete, šolska
vodstva, posojilnice, mlekarne zadruge itd.

Izvršuje se po naročilu vsa
druga tiskarska dela

kakor n. pr. letna poročila, cenike, vabila k
veselicam in občnim zborom, programe, nazna-
nila o zarokah, porokah itd., parte liste, pisma
in kuverte z naslovi, posetnice, razglednice,
trgovska naznanila itd. itd.

**Notranjci, berite, širite in naročajte
„Notranjca“!**

**Notranjci, rabite narodni kolek v
korist družbe sv. Cirila in Metoda!**

Loterijske številke.

Gradec, 13. januarja	81	22	8	25	20
Dunaj, 13. januarja	81	65	47	10	45

Zarezano strešno opeko

(Falz)

navadno strešno opeko, kakor tudi zidak, žlebak
in vsako drugovrstno opeko ima v zalogi

== Karol Jelovšek ==

opekarnar na Vrhniki (Notranjsko).

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

posluje vsak petek od 9. do 12. ure dopoldan.

obrestuje hranilne vloge po 4 1/2 %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila po 6 %

na osobni kredit ali proti vknjižbi.

Izjemoma in v nujnih slučajih se sprejemajo vloge in dajo posojila tudi ob družih delavnikih.

Pivovarna G. AUER-jevi dediči

V Ljubljani, Wolfve ulice šte. 12.

priporoča svoje izvrstno marčno in na bavarski način varjeno pivo

v prid družbe sv. Cirila in Metoda.

Zaloge na Notranjskem so: v Idriji (založnik gosp. Franjo Didič, posestnik i. t. d.), v Št. Petru na Krasu (založnik gosp. Anton Robec, vinotržec), v Prestranku (založnik „Mlekarska zadruga“) in v Žireh (založnik gosp. Matija Gostiša, posestnik).

Mala naznanila.

Gozd naprodaj.

Franč Čelhar, posestnik iz Rakitnika, sedaj v Orehku h. št. 23 proda svoj gozd v Kožleku, parc. št. 30/96, 30/129, 31/6 davčna občina Postojna. Cena po dogovoru.

Krepkega mesarskega učenca

ki ima veselje za mesarsko obrt, sprejme Franc Znidaršič, mesar v Postojni.

Učenca ali učenko

se sprejme, ki ima veselje in sposobnost za trgovsko obrt. Kje? pove upravništvo „Notranjca“.

Več sto visokodebelnih sadnih drevesc

prodaja po nizkih cenah krajni šolski svet v Postojni.

Vreče od hmelja

po 4 K komad ima naprodaj A. Thoraus, pivar v Senožečah, Notranjsko.

Divje kostanje,

lepo krepko drevje za drevorede ima po ceni naprodaj Trško oskrbništvo v Postojni.

Cementne cevi

razne velikosti so po zmernih cenah naprodaj pri Jos. Dekleva v Postojni.

Izvrstno naravno brinjevo olje,

pristni brinjevec in slivovko ima naprodaj in pošilja na zahtevo vzorce Štefan Pivk, Predgrize, p. Črnavrh nad Idrijo.

Moške obleke in uniforme

izgotavlja Josip Jurca, krojaški mojster v Postojni, na Jamski cesti št. 243. — Solidno delo in zmerne cene.

Učenec

poštenih staršev, s primerno šolsko izobrazbo, slovenskega in nemškega jezika zmožen, se sprejme v trgovino z manufakturnim blagom V. Šket v Ilirski Bistrici.

Kašelj.

Kogar kašelj nadleguje, naj rabi okusne in olajševajoče Kaiserjeve **prsne karamele**. 2470 notarsko poverjenih spričeval nam dokazuje, kako uspešno se jih rabi zoper kašelj, hripavost, katar in zaslinjenje. — Zavitek 20 in 40 vinarjev. — Edino pristne so one, ki imajo varstveno znamko »Drei Tannen«. Zalogo ima J. Hus, lekarnar v Vipavi.